Diferenţele de gen în evaluarea cadrelor didactice universitare*

Carolina **PLATON**

Universitatea de Stat din Moldova

In this article we examine certain problems regarding the variables that may influence the university pedagogical staff evaluation by students (namely the gender variable) and present the results of the empiric study performed as to this subject.

În ultimii ani, numeroase studii dedicate evaluării personalului didactic din învăţământul universitar au avut drept consecinţă detectarea unor variabile susceptibile să influenţeze rezultatele estimării şi interpretarea lor. Variabilele identificate vizează caracteristicile cadrului didactic, caracteristicile disciplinei studiate, caracteristicile studenţilor, caracteristicile de desfăşurare a evaluării. În articolul de faţă ne vom referi la una dintre variabilele cele mai controversate ce ţin de evaluarea cadrului didactic – variabila "gen". După o succintă analiză a cercetărilor la acest subiect, vom expune rezultatele studiului efectuat în scopul determinării efectelor variabilei vizate asupra evaluării globale a activităţii cadrelor didactice universitare din Moldova.

Rezultatele investigaţiilor privind factorul "gen" (sex) sînt destul de contradictorii, unele susţinînd că nu există corelaţii semnificative între genul cadrului didactic şi evaluarea globală a activităţii sale de către studenţi (1). Conform altor opinii (3), absenţa efectelor directe legate de factorul „gen" nu înseamnă că această variabilă nu intervine în evaluare, deoarece s-a observat, de exemplu, că studenţii favorizează persoanele de gen feminin. Autorii consideră că diferenţele rezidă anume în efectele de interacţiune a factorului "gen" cu alţi factori. Studiile asupra efectelor de interacţiune îşi propun să stabilească dacă un efect (sau lipsa lui) identificat pentru o variabilă dată într-un context dat rămîne acelaşi atunci cînd sînt luate în consideraţie una sau mai multe variabile adiţionale. În această ordine de idei, ne întrebăm dacă corelaţia nulă între genul cadrului didactic şi evaluarea lui globală, determinată în unele cercetări, se menţine sau, din contra, se schimbă în diferite situaţii.

Există mai multe cercetări asupra efectelor interacţiunii factorului "gen" cu diferiţi factori simpli sau combinaţi. Astfel, examinarea factorului „personalitatea cadrului didactic" indică diferenţe în funcţie de genul acestuia. Analiza efectuată de Feldman (3) arată că, de obicei, cadrele didactice-femei obţin cote mai ridicate pentru dimensiunile asociate femeilor ca, de exemplu, „sensibilitatea şi atenţia faţă de progresul studenţilor". Acest rezultat este compatibil cu ideea avansată de Bernard (2) şi reluată de Sandler (6) că studentele şi studenţii au expectanţe diferite în funcţie de genul profesorului. Cadrele didactice-femei au şanse mai mari de a fi percepute ca obligate să acorde mai mult „suport" studenţilor. Astfel, studentele şi studenţii sînt predispuşi să le ceară mai multe favoruri şi să aştepte obţinerea unui cîştig de cauză. De altfel, studiul lui Bennet (1) remarcă faptul că deşi studenţii, neformal, apreciază cadrele didactice-femei ca fiind „disponibile", această apreciere nu apare şi în estimările formale. Deşi cadrele didactice-femei, în mod efectiv, acordă mai mult ajutor studenţilor (de exemplu, consultaţii), în evaluări nu sînt totuşi percepute ca fiind

* Articolul apare cu sprijinul Programului Echitate Gender & Şanse Egale al Fundaţiei SOROS-Moldova.

mai receptive decît cadrele didactice-bărbaţi. Aceasta demonstrează că la compartimentul dat studenţii sînt mai exigenţi faţă de cadrele didactice-femei. În plus, studiile lui Simeone (6) arată că, în general, cadrele didactice-femei sînt gata să acorde o atenţie sporită studenţilor, fiind conştiente de faptul că aceştia le-ar putea suprasolicita.

Mai multe studii (4) relevă existenţa unui dublu standard în ceea ce priveşte exigenţa faţă de cadrele didactice-femei/bărbaţi. Acelaşi comportament poate fi perceput pozitiv, negativ sau neutru în funcţie de factorul "gen". Astfel, se arată că evaluările cadrelor didactice-femei sînt mai puternic influenţate de faptul că ele sînt mai „sociabile", în timp ce aceeaşi atitudine nu afectează evaluările globale ale cadrelor didactice-bărbaţi. De asemenea, faptul de a prezenta materia de studiu într-un mod mai puţin sistematizat este interpretat drept lipsă de competenţă a cadrelor didactice-femei. Respectiva remarcă confirmă concluzia lui Bennet (1) privind tendinţa studenţilor de a fi mai exigenţi faţă de cadrele didactice-femei la componenta „structurare şi organizare" a materiei de studiu, solicitîndu-le un nivel mai ridicat, pentru a obţine o paritate cu cadrele didactice-bărbaţi în evaluările globale. Pentru a rezolva aceste contradicţii şi a determina influenţa anumitor factori, unii savanţi (6) sugerează divizarea cadrelor didactice-femei/bărbaţi în baza rangului academic, a experienţei de muncă universitară, a tipului cursurilor etc.

Ambiguitatea rezultatelor privind impactul variabilei "gen" asupra evaluării cadrului didactic universitar şi sugestiile cercetătorilor de a efectua în cadrul instituţiilor universitare propriile investigaţii în scopul precizării factorilor distorsionali ai evaluării ne-au determinat să întreprindem un studiu empiric al variabilei "gen" raportat la două dintre cele mai uzuale activităţi: curs (prelegere) şi seminar. Prezentăm în continuare rezultatele obţinute. Pentru a reduce incidenţa altor variabile menţionate mai sus, eşantioanele studiate au fost omogenizate după criteriul grad/titlu ştiinţifico-didactic şi experienţa de muncă. Prelucrarea datelor a fost realizată cu ajutorul programului SPSS (Statistical Package for Social Sciences).

1. *Evaluarea cursului.* Pentru determinarea efectelor variabilei "gen" asupra evaluării globale a cursului, *Chestionarul de evaluare a cursului* (5), care reflectă factorii de eficacitate materializaţi în 15 indicatori, a fost administrat pe două eşantioane de subiecţi: cadre didactice-femei (evaluate de 443 de studenţi) şi cadre didactice-bărbaţi (evaluate de 407 studenţi).

Rezultatele obţinute (*Fig. 1*) indică diferenţe semnificative în evaluarea cursurilor în funcţie de "gen": cursurile ţinute de cadrele didactice-femei sînt apreciate mai favorabil decît cele ţinute de cadrele didactice-bărbaţi: $t = 3{,}96$ ($p < 0{,}01$).

2. *Evaluarea seminariilor.* Pentru determinarea efectului variabilei "gen" asupra evaluării globale a seminariilor, *Chestionarul de evaluare a seminarului,* care reflectă factorii de eficacitate materializaţi în 14 indicatori, a fost administrat pe două eşantioane de subiecţi: cadre didactice-femei (evaluate de 240 de studenţi) şi cadre didactice-bărbaţi (evaluate de 239 studenţi). Rezultatele obţinute (*Fig. 2*) indică diferenţe nesemnificative în evaluarea seminariilor în funcţie de variabila "gen": seminariile organizate de cadrele didactice-femei nu diferă de cele organizate de cadrele didactice-bărbaţi: $t = -0{,}73$.

Figura 1. Evaluarea cursurilor: variabila "gen".

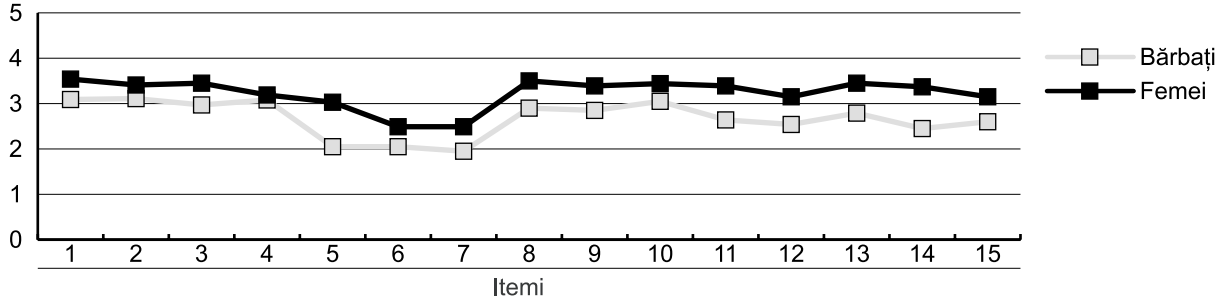
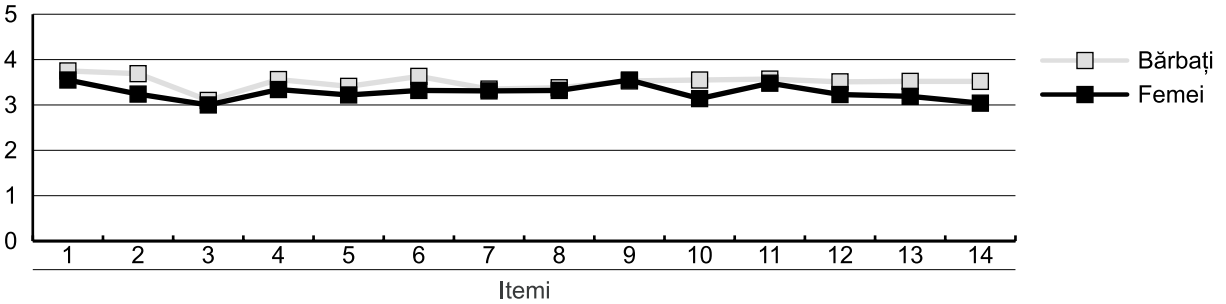

Figura 2. Evaluarea seminariilor: variabila "gen".

Rezultatele au demonstrat că variabila "gen" în evaluarea cadrului didactic se manifestă la nivel de curs şi nu se manifestă la nivel de seminar. Doar luînd în calcul alte variabile care ţin de caracteristicile activităţilor curs/seminar s-ar putea explica această situaţie. Un şir de caracteristici specifice seminarului, cum ar fi grupele academice mai mici şi mai omogene, interacţiunea liberă profesor-student, posibilităţi mai ridicate de ajustare a conţinutului în funcţie de necesităţile studenţilor etc. anihilează influenţa variabilei "gen" asupra evaluării. Or, variabila "gen" trebuie luată în consideraţie în cadrul evaluării cursurilor, putînd fi "neglijată" în cadrul evaluării seminariilor.

Din cele relatate mai sus, în opinia noastră, se impun două concluzii importante: 1. Necesitatea detectării variabilelor contextuale care ar putea influenţa actul evaluativ şi nevoia de a ţine cont de ele în momentul interpretării datelor şi luării deciziilor referitoare la calitatea activităţii cadrului didactic. 2. Necesitatea de a continua cercetările asupra efectelor de interacţiune şi de a reflecta în toată amploarea complexitatea situaţiilor reale de predare-învăţare.

REFERINŢE BIBLIOGRAFICE:

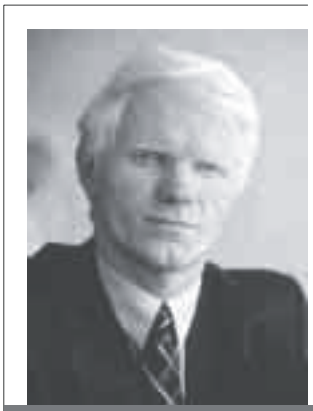
1. Bennet, W. E., *Student Perceptions and Expectations for Male and Female Instructors: Evidence Relating to the Questions of Gender Bias in Teaching Evaluation*. Journal of Education Psychology, 1982, nr. 74, p. 170-179.
2. Bernard, H., *Processus d'évaluation de l'enseignement supérior. Théorie et pratique.* Université de Montreal, 1992, 174 p.
3. Feldman, K. A., *College Students Views of Male and Female College Teachers: Part II – Evidence from Students Evaluation of Their Classroom Teachers. Research in Higher Education*, 1993, vol. 34, nr. 2, p. 151-211.
4. Kierstead, D., DAgostino, P., Dill, H., *Sex role stereotiping of college professors: bias in student's"rating of instructors.* Joirnal of Educational Psychology, 1988, 80 (3), p. 342-344.
5. Platon, C., *Elaborarea chestionarelor de evaluare a calităţii predării în învăţământul universitar,* În*: Didactica Pro…*, 2003, nr. 3, p. 26-30.
6. Poissant, E., *L'évaluation de l'enseignement universitaire par les étudiants: quelques pistes ‡ suivre pour un meilleur usage. Mésure et évaluation en éducation*, 1995, vol. 17 (3), p. 89-124.

Recenzenţi:
Vladimir GUŢU, dr. hab. în pedagogie
Nicolae SILISTRARU, dr. hab. în pedagogie

Identitatea de gen şi dificultăţile de identificare determinate de schimbarea rolurilor sociale*

Svetlana **RUSNAC**
Universitatea Liberă Internaţională din Moldova

Vasile **JARDAN**
Universitatea Liberă Internaţională din Moldova

The article is a point of view of the others on gender identity under changing social roles.

There is a mixing of two influences in the process of gender identity: support of biological and social factors. The changing of the social roles context shows the attitude towards the gender identity that is much more remarkable among youth. The experimental investigation presented in this article shows the new reality: gender identity – androgyny – provides conditions for social adoption and hormone relations of themselves and with people with the same age.

IDENTITATE SOCIALĂ SAU CONŞTIINŢĂ DE APARTENENŢĂ

Manifestarea personalităţii, autocunoaşterea şi autoevaluarea în "psihologia naivă" constituie o temă de interes major. Începînd cu cea mai fragedă vîrstă, omul

* Articolul apare cu sprijinul Programului Echitate Gender & Şanse Egale al Fundaţiei SOROS-Moldova.